

MINERALSPALTA

MANGANRIK ILVAITT FRA KONNERUD

Knut Edvard Larsen

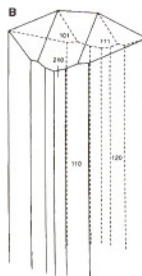
*Ilvaitt fra Dessau, Konnerud
Samling og foto: Øyvind Juul
Nilsen*

Nyseter og Skjerpemyr ved Grua i Lunner kommune (Goldschmidt 1911). Øyvind Juul Nilsen, kjent fra Drammen og omegn Geologiforening, fant i 1989 et sort mineral ved Dessau gruva, Konnerud. Han mistenkte at det kunne være en ilvaitt, og prøver av dette materialet ble overlatt Alf Olav Larsen for nærmere analyse, og identiteten ble bekreftet (pers. med. Ø.J.N 2003).

Ilvaitt opptrer sparsommelig ved Dessau som uregelmessige sorte masser eller som inntil 8 mm lange prismatiske krystaller i kvarts eller kalkspat. Men det er noe mer spennende ved denne ilvaitten.

I en forholdsvis nylig publisert artikkel om

Det sorte Ca-Fe-silikatet ilvaitt har lenge vært kjent fra Oslofeltet. Første gang det ble beskrevet fra Norge var allerede i 1828 (Møller 1828) fra funn ved Brei gangen grube ved Fossum jernverk i Skien. Senere er det også bl.a funnet i k o n t a k t - forekomstene ved

*Tegning av ilvaittkrystall fra
Dessau, Konnerud
Etter Larsen og Dahlgren
(2002)*

ilvaittene i Oslofeltet blir nye data bl.a kjemiske analyser (mikrosonde) av ilvaitten fra Konnerud og andre forekomster lagt frem og diskutert (Larsen og Dahlgren 2002).

Ilvaitten fra Konnerud viser seg å være usedvanlig rik på mangan. Innholdet av MnO varierte fra 8,60 % til 15,03 %. Så høyt innhold av mangan har en ikke tidligere observert i noen ilvaitt ellers i verden. Det er kjent at Mn^{2+} kan substituere Fe^{2+} i krystallgitteret, og mineraloger har diskutert den teoretiske muligheten for at en mangandominerende analog til ilvaitt kan eksistere. Har den nå blitt funnet på Konnerud? Ja, det kan se slik ut. Forfatterne konkluderer utfra de fremlagte data, at det er sannsynlig at et eget nytt mineral, nettopp en mangandominerende ilvaitt forekommer på Dessau.

Litteratur:

Goldschmidt, V.M. (1911): *Die*

Kontaktmetamorphose im Kristianiagebiet.

Vid.-Ak.Skr. I, 11

Larsen, A.O. og Dahlgren, S. (2002): *Ilvaite from the Oslo Graben, Norway.* i N.Jb.Miner.Mh. ss 169-181

Møller, N.B (1828): *Mineralogiske Bemærkninger over langesundsfjorden.* i Mag. Naturv. 8, 263-271